

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

SAVAŞIN MASUM MAğDURLARI: GAZZELİ ÇOCUKLAR

Çocuk hakları ve yaşam hakları:

Birleşmiş Milletler (BM)'in dili, dini, ırkı, cinsiyeti, doğum yeri ve maddi durumu ne olursa olsun dünya üzerindeki her çocuğun yaşam hakkı olduğu fikrinden hareketle, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme başlığı altında kabul ettiği sözleşme ile 18 yaşından küçük olan herkes çocuk sayılmakta ve bu sözleşmenin sağladığı haklardan yararlanabilmektedir. Sözleşme BM Genel Kurulu'nun 44/25 sayılı kararı ile 20 Kasım 1989 yılında kabul edilmiş ve 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 196 ülkenin yürütmeyi kabul ettiği bu sözleşme, dünyada en çok ülke tarafından kabul edilmiş uluslararası belge olma özelliği taşımaktadır. Ayrıca bu sözleşme günümüzde halen kendisine atıfta bulunulan çocuk haklarına dair en geçerli evrensel belgedir. Sözleşmenin 6. Maddesi'nde: "Taraflar Devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul ederler." ifadesi geçmektedir (1,2).

Silahlı çatışmalarda incinebilir grup olarak çocuklar:

Çocuklar, temel haklarının her geçen gün daha fazla ihlal edildiği bir dünyada yaşamaktadırlar. Bugün 468 milyon çocuğun savaş ve çatışma bölgelerinde yaşadığı, bu bölgelerde yaşayan 315 binden fazla çocuğun ise ciddi şekilde hak ihlallerine maruz kaldığı ifade edilmektedir (2).

Gazze çatışmaları ve çocuklar üzerine etkileri:

İsrail, 2,2 milyondan fazla insanın yaşadığı Gazze'ye 7 Ekim 2023 tarihinde havadan, karadan ve denizden saldırı başlatmış, 9 Ekim'de ise Gazze'ye yönelik "tam bir kuşatma" başlattığını, bölgeye giden elektrik ve suyu kestini, gıda, yakıt ve sağlık ekipmanları dâhil her türlü mal ve insan girişini engellediğini duyurmuştur. Sivil halkın oldukça ağır bir bombardıman altında can güvenliğinden yoksun bir şekilde yaşamak zorunda kaldığı Gazze'deki insani krizden en çok etkilenen grupların başında çocuklar gelmektedir. BM Genel Sekreteri Antonio Guterres, 6 Kasım'da yaptığı açıklamada "Gazze'nin çocuklar için mezarlığa dönüştüğünü" ifade etse de İsrail Gazze'deki saldırılarına devam etmekte ve bu saldırılarda her gün onlarca çocuk hayatını kaybetmekte, sakat kalmakta ya da zorunlu göçe maruz kalmaktadır (2,3).

Gazze nüfusunun %50'sinden fazlasının çocuk olduğu nüfus verilerine göre bilinmektedir. İsrail'in çoğu çocuk olmak üzere korunan sivilleri, hastaneleri, ambulansları, okulları, fırınları, gıda depoları ve su rezervlerini sistematik olarak hedef alması, insanların Gazze Şeridi'ni terk etmesi için kasıtlı aç bırakma politikasından da en çok etkilenen grup çocuklardır (4).

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğI

BM Güvenlik Konseyi savaş zamanlarında çocuklara yönelik 6 ağır ihlalden bahsetmekle birlikte; İsrail, ocuk Haklarına Dair Sözleşmeyi imzalayan taraflar arasında olmasına rağmen, bu ihlallerden 3' olan, "ocukların öldürülmesi ve sakat bırakılması, okullara veya hastanelere saldırılar ve çocukların insani yardıma erişiminin engellenmesi" şeklindeki ihlalleri Gazze'de kasıtlı ve sistematik bir şekilde sürdürmektedir (4).

İsrail, ocuk Hakları Sözleşmesi'nin İşgal Altındaki Filistin Toprakları'nda uygulanmasından sorumludur. Ancak İsrail bu yükümlülüğü tanımayı reddetmektedir. Sonuç olarak çok sayıda ocuk hakları ihlali yaşanmış ve yaşanmakta olup, cezasız kalmaktadır (5).

Ölüm ve yaralanmalar:

Gazze'deki sağlık otoritesinin Mart ayında açıkladığı verilere göre son dört ayda en az 12 bin 300 ocuğun İsrail tarafından öldürüldüğü belirtilmiştir. Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistinli Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansı (UNRWA) tarafından yapılan açıklamaya göre; dört ayda Gazze'de öldürülen ocuk sayısı, dünya genelinde dört yılda (2019-2022) atışmalara bağlı hayatını kaybeden ocuk sayısından (12 bin 193) daha fazladır (6).

Filistin yönetimine bağlı Filistin Merkezi İstatistik Bürosu, "5 Nisan Filistinli ocuklar Günü" ncesinde Gazze'deki çocukların durumuna ilişkin bir rapor yayımlamıştır. Rapora göre, İsrail'in saldırılarının başladığı 7 Ekim 2023'ten bu yana Gazze şeridi'nde 14 bin 350 ocuk yaşamını yitirmiştir. Bu da İsrail'in 7 Ekim'den bu yana Gazze şeridi'nde her saat yaklaşık 4 çocuğu öldürdüğü anlamına gelmektedir. Ayrıca İsrail'in Gazze'ye düzenlediği saldırılarda ölenlerin yüzde 44'ünün ocuk olması oldukça dikkat çekmektedir (7).

Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi'nin (UN Women) yaptığı ayrı bir açıklamada Gazze'de "her 10 dakikada bir çocuğun yaralandığını ya da öldüğünü" bildirilmiştir (8).

Gazze şeridi'ne yardım girişini engelleyerek büyük bir "insani felakete" neden olan İsrail'in "a bırakma politikası" řu ana kadar en küçüğü 14 günlük bebek olmak üzere 30'a yakın çocuğun ölümüne neden olmuştur. Gazze merkezli Sağlık Bakanlığı'na göre son haftalarda yetersiz beslenme ve susuzluktan ötürü en az 27 ocuk yaşamını yitirmiştir (9).

Ebeveyn Kaybı:

Birleşmiş Milletler ocuklara Yardım Fonu (UNICEF) verilerine göre, İsrail saldırıları nedeniyle 7 Ekim'den bu yana Gazze'de yaklaşık 17 bin ocuk ebeveynlerinden birini veya her ikisini de kaybetmiştir (7).

Beslenme:

Gazze şeridinde bulunan bebek ve çocuklarda gıdaya erişimde derin zorluklar ve bu durumla ilişkili sağlık sonuçları yaşanmaktadır. Gıda güvencesizliği çocuklarda sağlık sorunları ve

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

ölüm riskini beraberinde getirmektedir. Buna karşın gıda yardımlarının kişilere ulaşmasında zorluklarla karşılaşılmaktadır (10). şubat 2024 itibariyle barınaklar ve sağlık merkezlerinde bulunan çocukların %4,5'inde ağır malnütrisyon saptanmıştır. Beslenme durumunun değerlendirilmesine yönelik Gazze şeridi'ndeki barınaklarda ve sağlık tesislerinde orta-üst kol çevresi taramaları gerçekleştirilmektedir Yapılan değerlendirmelerde Ocak ayının ortasından bu yana, 6-59 aylık 93.409 çocuk beslenme yönünden değerlendirilmiştir, Bu çocuklardan 7280'ine akut yetersiz beslenme tanısı konulmuştur. Tanı alanların 5604'ü orta derecede malnütrisyon ve 1676'sı ağır derecede malnütrisyon tanısı almıştır (11). Devam eden araştırmalarda çocukların beslenmesinde çeşitliliğinin Mayıs ayında kötüleştiği, çocukların %95'inin günde iki farklı yiyecek grubundan daha azını yediği saptanmıştır. Çocukların %85'inin anketin yapılmadan önceki üç günde en az bir kez tüm gün boyunca yemek yemediği ortaya koyulmuştur (12).

Barınma:

Bombardımanlar, yer değiştirme kuralları ve gıdaya erişim zorlukları nedeniyle Aralık 2023 itibariyle, yaklaşık 1,96 milyon Filistinli Gazze şeridi'nde kuzeyden güneye doğru zorunlu olarak yer değiştirmiştir. Yer değiştirenler arasında bir milyon kişiden fazlası çocuktur. Bu durumdan en çok etkilenenlerin başında çocuklar gelmektedir. Çocuklar beslenme, güvenlik, sağlık ve eğitim koşullarının olmadığı aşırı kalabalık kamplarda hayatta kalmaktadır (13). Rafah ve Khan Younis bölgelerindeki kamp koşullarında temiz suya erişim ve sanitasyon yönünden zorluklar yaşanmaktadır. Mart 2024 itibariyle kamplarda hijyen koşullarının kötüleştiği, ortalama 700 kişinin kullanımı için yalnızca bir tuvaletin bulunduğu bildirilmiştir (14). Olumsuz hijyen koşulları çocuklar için enfeksiyon hastalıkları için risk oluşturmaktadır. Temiz su ve gıdaya erişimin kısıtlı olduğu, hijyen koşullarının yetersiz olduğu kamp alanlarında gastroenterit ve dehidratasyon sıklaşmaktadır. Kalabalık yaşam koşulları uyuz gibi ekto paraziter hastalıklara yol açmaktadır (15).

Sağlık Hizmetlerine Erişim:

Sağlık kurumları Gazze şeridi'nde hedef alınmıştır. Gazze'de Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre 20.11.2023 itibariyle Gazze şeridi'nde sağlık hizmetlerine 164 saldırı gerçekleşmiştir (16). Barınak ve kamplarda kısıtlı koşullar olumsuz sağlık etkileri yaratmaktadır. Gazze'de ishalleri hastalıklar ve beş yaş altı çocuklarda malnütrisyonunda hızlı artış belirlenmiştir. Hastane başvurularının yaklaşık %40'ı kalabalık yaşam koşullarının arttırdığı üst solunum yolu enfeksiyonları ile gerçekleşmektedir. Yaralanma ve travmaların yanı sıra diyabet, böbrek yetmezliği gibi kronik hastalıkların takibi yapılamamaktadır. Doğumlar medikal olarak yetersiz koşullarda gerçekleşmekte, yeni doğan bebeklere sağlık bakımı aksamaktadır (17). Yaklaşık 1000 çocuk Gazze'de bir veya iki alt ekstremitelerini kaybetmiştir. Tıbbi operasyonları çoğunlukla anestezi uygulanmadan gerçekleştirilmiştir (18).

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

Eğitim:

Mart 2024 sonu itibariyle Gazze’de okul binalarının %87,7’si zarar görmüştür. Eğitim Bakanlığı tarafından 2 Nisan 2024’teki açıklamalarda 5479 öğrencinin ve 261 öğretmenin çatışmalarda öldüğü belirtilmiştir (19). Gazze’de öğretmen, öğrenci ve okul altyapısının etkilendiği, eğitim sisteminin hasarlandığı durum yaşanmaktadır (20). Eğitim barınaklarda yetersiz olanaklarla, öğretmenlerin özverisi ile devam ettirilmeye çalışılmaktadır (21).

Çocuk hakları ve silahlı çatışmalar:

Birleşmiş Milletler tarafından 1974 yılında yayınlanan “Olağanüstü Durumlarda ve Silahlı Çatışma Hallerinde Kadınların ve Çocukların Korunmasına Dair Bildirge” çocukların ve kadınların zarar görmelerine yol açacak sivil nüfusa yönelik saldırıların yasaklanacağını bildirmiştir. Kadınlara ve çocuklara yönelik konutları tahrip etme, zorla tahliye etme yasaklanmıştır (22). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 39’da “silahlı çatışma mağduru olan bir çocuğun, bedensel ve ruhsal bakımdan sağlığına yeniden kavuşması ve yeniden toplumla bütünleşebilmesini temin için uygun olan tüm önlemleri alırlar.” diyerek çocukların korunması esas alınmıştır. Savaş zamanlarında çocuk haklarında altı temel ihlal alanı saptanmıştır. Silahlı çatışmalarda çocuklar öldürülmekte ve yaralanmaktadır. Silahlı güçler ya da gruplar tarafından çocuklar çatışmalara dahil edilmektedir. Hastane ve okullar çatışmalarda hedef alınmaktadır. Savaş zamanlarında çocuklar cinsel istismar hedefi olmaktadır. Çocuklar savaş zamanlarında kaçırılmakta, zorla alıkoyulmaktadır. Çocukların insani yardımlara ulaşması engellenmektedir (23). Gazze’de Nisan 2024 itibariye 13.800 Filistinli çocuk öldürülmüştür, okul ve hastanelerin hedef alınmasıyla birçoğu yaralanmış ve hayat boyu olumsuz etkileyecek sağlık sonuçları ile karşılaşmıştır (24). 26.05.2024 tarihinde Refah’ta Filistinli kadın ve çocukların bulunduğu kamp alanına hava saldırısı düzenlenmiş, 46 kişi hayatını kaybetmiştir (25). Savaş ortamında çocuklar için güvenli alan kalmamakta, uluslararası yasalarla korunan iyilik halleri tehlike altına düşmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Derhal ve kalıcı bir ateşkes sağlanması ve acil insani yardımın Gazze geneline gerekli ölçekte ulaştırılmasının önündeki engellerin kaldırılması (26); çatışmalardan etkilenen tüm çocuklara ve ailelere sınırsız ve güvenli insani erişim verilmesi; tüm çocukların ve ihtiyaç duydukları hizmetlerin korunması gerekmektedir (27).

Çatışmanın tarafları sağlık tesislerinin koordinatlarına sahiptir: Bu tesislerin aktif olarak korunması ve hastaların, sağlık çalışanlarının ve ortakların erişimine açık olması zorunludur. Sağlık ve insani yardım çalışanlarının güvenliği garanti altına alınmalıdır. Hayat kurtarmak için çabalayanlar kendi canlarını tehlikeye atmak zorunda kalmamalıdır (26).

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

Uluslararası toplumun ve kuruluşların İsrail'e karşı yaptırım uygulamadaki isteksizliği ve bölgede yaşanan hak ihlallerine yönelik görmezden gelici politikaları İsrail'in saldırganlığını daha da pekiştirmekte ve bu durum en fazla bölgedeki çocukları etkilemektedir (2).

Hak ihlallerine neden olan kişi, kurum ve hatta devletlerin ağır yaptırımlara maruz bırakılarak cezalandırılması, çocukların uluslararası sözleşmelerce belirlenen haklarının korunması için oldukça büyük önem arz etmektedir. Bundan dolayıdır ki; çocuk hakları en geniş kapsamıyla BM Çocuk Hakları Sözleşmesi ile garanti altına alınmış olsalar da bu hakların korunması ve uygulanması süreçlerinde devletlere, sivil toplum kuruluşlarına ve toplumlara da önemli görevler düşmektedir (2).

HASUDER Çocuk, Ergen ve Okul Sağlığı Çalışma Grubu adına Prof. Dr. A. Ferdane Oğuzöncül, Uzm. Dr. Damla Özyürek, Uzm. Dr. Fatma Nur Karaçorlu tarafından hazırlanmıştır.

KAYNAKLAR:

1. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. Erişim tarihi: 04.06.2024. <https://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>
2. Tatlı, İ. Dünyada ve Türkiye'de Çocuk: Çocukların Güncel Durumuna İlişkin Küresel Bir Değerlendirme. Erişim tarihi: 04.06.2024. <https://www.insamer.com/tr/dunyada-ve-turkiyede-cocuk-cocuklarin-guncel-durumuna-iliskin-kuresel-bir-degerlendirme.html>
3. El-Cezire. UN Chief Guterres Urges Ceasefire As Gaza Becomes 'Graveyard For Children'. Erişim tarihi: 04.06.2024. <https://www.aljazeera.com/news/2023/11/6/un-chief-guterres-urges-ceasefire-as-gaza-becomes-graveyard-for>
4. İstanbul Barosu. BM ve UNİCEF'e Çağırımızdır: "İnsanlık Çocuklara Elindekinin En İyisini Vermekle Yükümlüdür". Erişim tarihi: 04.06.2024. [https://www.istanbulbarosu.org.tr/HaberDetay.aspx?ID=18438&Desc=BM-ve-UN%C4%B0CEF%E2%80%99e-%C3%87a%C4%9Fr%C4%B1m%C4%B1zd%C4%B1r:-%E2%80%9C%C4%B0nsanl%C4%B1k-%C3%87ocuklara-Elindekinin-En-%C4%B0yisini-Vermekle-Y%C3%BCk%C3%BCml%C3%BCd%C3%BCr%E2%80%99E2%80%9D#:~:text=Birle%C5%9Fmi%C5%9F%20Milletler%20\(BM\)%20G%C3%BCvenlik%20Konseyi,okullara%20veya%20hastanelere%20sald%C4%B1r%C4%B1lar%20ve](https://www.istanbulbarosu.org.tr/HaberDetay.aspx?ID=18438&Desc=BM-ve-UN%C4%B0CEF%E2%80%99e-%C3%87a%C4%9Fr%C4%B1m%C4%B1zd%C4%B1r:-%E2%80%9C%C4%B0nsanl%C4%B1k-%C3%87ocuklara-Elindekinin-En-%C4%B0yisini-Vermekle-Y%C3%BCk%C3%BCml%C3%BCd%C3%BCr%E2%80%99E2%80%9D#:~:text=Birle%C5%9Fmi%C5%9F%20Milletler%20(BM)%20G%C3%BCvenlik%20Konseyi,okullara%20veya%20hastanelere%20sald%C4%B1r%C4%B1lar%20ve)
5. Humanium. Filistin'de Çocuk Haklarının Gerçekleştirilmesi. Erişim tarihi: 01.06.2024. <https://www.humanium.org/en/palestine/>
6. Gazze: Öldürülen Çocuk Sayısı Dünyada Dört Yıldır Süren Çatışmalardan Daha Fazla. Erişim tarihi: 01.06.2024. <https://turkiye.un.org/tr/263401-gazze-%C3%B6ld%C3%BCr%C3%BClen-%C3%A7ocuk-say%C4%B1s%C4%B1-d%C3%BCnyada-d%C3%B6rt-y%C4%B1ld%C4%B1r-s%C3%BCren-%C3%A7at%C4%B1%C5%9Fmalardan-daha-fazla>

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğI

7. ntv. Gazze'de Her Saat 4 Çocuk Öldürölüyor. Erişim tarihi: 01.06.2024.
<https://www.ntv.com.tr/galeri/dunya/gazgede-her-saat-4-cocuk-olduruluyor,1YKw8Tg-90eWI6NiSx2KLw/jzDYKDwuukOSO3FQ23wtTw>
8. Independent Türkçe. UNICEF: Gazze'de Her 10 Dakikada Bir Çocuk Ölüyor ya da Yaralanıyor. Erişim tarihi: 01.04.2024.
<https://www.indyrturk.com/node/716106/d%C3%BCnya/unicef-gazgede-her-10-dakikada-bir-%C3%A7ocuk-%C3%B6l%C3%BCyor-ya-da-yaralan%C4%B1yor>
9. Euronews. 165 Gündür İsrail Saldırıları Altındaki Gazze'de Çocukların Açlıkla İmtihani. Erişim tarihi: 01.06.2024. <https://tr.euronews.com/2024/03/19/165-gundur-israil-saldirilari-altındaki-gazgede-cocukların-aclıkla-imtihani>
10. Gaza: Children are starving amid persistent aid access obstacles, warn UN agencies. Erişim Tarihi: 01.06.2024. <https://news.un.org/en/story/2024/05/1150486>.
11. More Than 13,000 Children Reported Dead In Gaza As Famine Nears Erişim Tarihi: 01.06.2024
<https://www.unicefusa.org/stories/more-13000-children-reported-dead-gaza-famine-nears#:~:text=A%20new%20report%20warns%20famine,since%20bombardment%20began%20on%20Oct.>
12. Gaza Humanitarian Response Update, 20-26 May 2024. Erişim Tarihi: 01.06.2024
<https://www.unocha.org/publications/report/occupied-palestinian-territory/gaza-humanitarian-response-update-20-26-may-2024>
13. Nowhere is safe for children in Gaza Erişim Tarihi: 02.06.2024
<https://www.savethechildren.net/nowhere-is-safe-for-children-in-gaza>.
14. Gaza: helping displaced children and families meet their hygiene needs. Erişim Tarihi: 02.06.2024
https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/news-stories/stories/gaza-helping-displaced-children-and-families-meet-their-hygiene-needs_en
15. Children in Gaza sick from overcrowded shelters, Reuters. Erişim Tarihi: 02.06.2024
<https://www.youtube.com/watch?v=-vkUUJcg2oA>.
16. WHO appalled by latest attack on Indonesian Hospital in Gaza. Erişim Tarihi: 02.06.2024
<https://www.emro.who.int/media/news/who-appalled-by-latest-attack-on-indonesian-hospital-in-gaza.html>.
17. People in Gaza at serious risk of preventable deaths as healthcare crumbles. Erişim Tarihi: 02.06.2024
<https://www.msf.org/palestine-people-gaza-serious-risk-preventable-deaths-healthcare-crumbs>
18. The collapse of Gaza's health system. Erişim Tarihi: 02.06.2024
<https://www.rescue.org/en/article/collapse-gazas-health-system>
19. Education under attack in Gaza, with nearly 90% of school buildings damaged or destroyed, and no university left standing. Erişim: Tarihi: 02.06.2024
<https://reliefweb.int/report/occupied-palestinian-territory/education-under-attack-gaza-nearly-90-school-buildings-damaged-or-destroyed-and-no-university-left-standing>
20. Gaza: UN experts decry 'systemic obliteration' of education system. Erişim Tarihi: 02.06.2024
<https://news.un.org/en/story/2024/04/1148716>
21. Palestinian students persist amid Israel's 'education genocide' in Gaza. Erişim Tarihi: 02.06.2024
<https://www.aa.com.tr/en/middle-east/palestinian-students-persist-amid-israel-s-education-genocide-in-gaza/3207438>

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

22. Olağanüstü Durumlarda ve Silahlı Çatışma Hallerinde Kadınların ve Çocukların Korunmasına Dair Bildirge. Erişim Tarihi: 02.06.2024
https://insanhaklariizleme.org/vt/yayin_view.php?editid1=568.
23. Six grave violations against children in times of war. Erişim Tarihi: 02.06.2024
<https://www.unicef.org/children-under-attack/six-grave-violations-against-children>
24. Over 2% Of Gaza's Child Population Killed Or Injured In Six Months of War. Erişim Tarihi: 03.06.2024
<https://www.savethechildren.net/news/over-2-gaza-s-child-population-killed-or-injured-six-months-war#:~:text=Children%20in%20Gaza%20have%20been,in%20the%207%20October%20attacks>.
25. UN experts outraged by Israeli strikes on civilians sheltering in Rafah camps. Erişim Tarihi: 03.06.2024
<https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/05/un-experts-outraged-israeli-strikes-civilians-sheltering-rafah-camps>
26. World Health Organization. Rafah Saldırısı Ölüm Ve Hastalık Oranlarını Önemli Ölçüde Artıracak Ve Zaten Bozuk Olan Sağlık Sistemini Daha Da Zayıflatacak. Erişim tarihi: 01.06.2024.
<https://www.who.int/news/item/03-05-2024-rafah-incursion-would-substantially-increase-mortality-and-morbidity-and-further-weaken-an-already-broken-health-system>
27. Gazze'deki Çocuklar İçin Acil Yardım Çağırısı. Erişim tarihi: 01.06.2024.
<https://bagis.unicefturk.org/gazze-krizi>

...